

Az első 15 évben kétszer kell 3—3 heti fegyvergyakorlatra bevonulni.

A tartalékos tisztek kisebb részben nyugalmazott hivatásos tisztekből rekrutálódnak, nagy részben azonban a milícia szolgáltatja őket önkéntes jelentkezés útján.

Ha csekély az önkéntes jelentkezők száma, akkor a törvény megengedi, hogy tiszti „várományosokat” jelöljenek ki. E fiatal embereket tartalékos tiszti iskolákban képezik ki, a gyalogsági tisztek számára Brédában és Amersfoortban állanak fenn ilyen iskolák, a lovassági tisztek részére Amersfoortban, a lovas tüzéség tartalékos tiszti iskolája Edeben és a vártüzéségé Utrechtben működik. Kiképzési idő nyolc hónap.

Az összes fegyvernemek hivatásos tiszteit a bredai királyi katonai akadémiában nevelik. A tanulási idő három év. Jelenleg próbaképpen az első évfolyam hivatásos tisztjelöltjeit a tartalékos tiszti iskolákban képezik ki.

A tartalékos tiszteknek minden évben 3 heti, vagy minden második évben 6 heti fegyvergyakorlatra kell bevonulniok. A tartalékos tiszteknek főtisztékké, vagy őrnaggyá való kiképzését illetőleg még nincsenek törvényes rendelkezések, de a legközelebbi időben erre is sor kerül.

Háborus időben a szárazföldi és tengeri haderő a szárazföldi és tengeri haderő főparancsnokságának van alárendelve, ezt a parancsnokságot csak a mozgósítás alkalmával nevezi ki a királynő ő felsége. 1914-ben a főparancsnok C. J. Snijders tábornok volt, aki jelenleg a vezérkar főnöke és 1918-ig megtartotta főparancsnoki jellegét.

A mozgósított hadsereg a következő alakulatokból áll:

1. Tábori sereg T. F. Muller Massis tábornok parancsnoksága alatt, ez áll A) két tábori tüzérezredből, B) 4 hadosztálycsoporthoz, 2—2 hadosztállyal C) egy könnyű dandárból.

2.24 gyalogsági ezred, melyet a nyolc legidősebb évfolyamból állítanak össze és a permanens állások megszállására és helyi szolgálatra van rendelve.

3. Egy vártüzérezred, mely legénységét a permanens állások megszállására rendeli.

4. Egy parti tüzérezred, mely a parti ütegek és páncéltornyok szolgálatát látja el.

5. A repülőtámadásokat elhárító tüzerhadtest.

6. Egy csapattest, mely a torpedó- és pontonszolgálatot látja el és a tábori sereg részére ponton-osztályokat állít föl. A torpedó-legénység háboru esetén a nagy folyók torkolatait és a tengeri öblöket aknákkal zárja el.

1-hez. A tábori tüzéség 15 cm-es tarackokkal és 6 cm-es ágyukkal van felszerelve.

Minden hadosztálycsoporthoz a két rendszer hadosztályon kívül két eskadron huszárságot osztanak be, mint hadosztálylovasságot és egy kerékpáros századot.

A hadosztály áll: *gyalogságból*: 3 ezred,

meg 3—3 zászlóaljából és 4—4 századból és 6 nehéz gépfegyverrel felszerelt osztagból (Peloton) áll; *tüzéségből*: 1 tüzérezred, mely 3 osztályra oszlik. Minden osztály 3 ütegből áll 4—4 ágyuval.

A hadosztályhoz tartozik 1 eskadron kerékpáros és egy század utász.

A gyalogság 6.5 mm-es Mannlicher ismétlődő fegyverekkel van felszerelve, a lovasság, kerékpárosok és utászok a 6.5 mm-es Mannlicher ismétlődő karabélyokkal. Minden fegyvernem Lewis-rendszerű könnyű gépfegyverekkel rendelkezik, és pedig minden gyalogsági század vagy lovassági eskadron 8 darabbal, a kerékpáros osztagok 6 darabbal.

A tábori sereg nehéz gépfegyverei a jólismert Schwarzlose-rendszerűek, a tábori sereg kötelékén kívül még nagyszámu Vickers-rendszerű gépfegyver (mitrailleurs) van a hadseregben.

A tábori tüzéségnél minden ezred első és második osztálya Krupp-rendszerű 75 mm-es ágyukkal van felszerelve, míg a 3-ik osztály részint 15 cm-es Krupp-tarackokkal, részint Bofors-rendszerű 12 cm-es tarackokkal van fel-fegyverkezve.

Ugy tudom, hogy előkészületben van egy új rendszerű ágyu bevezetése.

A tábori tüzéség 15, 12 és 8 cm-es régi szerkezetű ágyukból bő anyaggal rendelkezik és van egy sereg nagyon régi 15 cm-es tarackja is.

A tábori tüzéség kötelékébe tartozó *könnyű dandár* 2 ezred huszárságból, minden ezred 4 eskadronra oszlik, 1 gépfegyverosztályból, 1 kerékpáros ezredből és egy motorra felszerelt nehéz gépfegyverosztályból, továbbá a *lovastüzéségből* — 2 lovas üteg és néhány autóágyu — és a szekerészekből (train) áll.

*

Minden *repülőszolgálatot* illető szolgálattal békében a soesterbergi repülőosztály parancsnoka irányítja, mozgósítás esetén ez becsátja a tábori sereg rendelkezésére a földterítő és elhárító szolgálathoz szolgáló osztályokat, a vadász-osztagokat és a tüzéségi repülőosztályokat.

A szolgálati ágak közül megemlítendő még: a *vezérkar*, a vezérkari főnök vezetése alatt. Jelenleg *Forbes Wels* tábornok a vezérkari főnök.

Vezérkari szolgálatra való kiképzésre Hágában egy magasabb hadiiskola áll fenn, 3 éves tanfolyammal.

Az *intendantura de Kanter* ezredes-főintendáns vezetése alatt áll. E tisztek kiképzése szintén a hágai magasabb hadiiskolában történik.

A *műszaki csapattest* nemcsak utász-századokat állít a tábori sereg rendelkezésére, hanem utászokat ad az állandó erődítmények számára, rádióosztagokat, egyes telefonosztagokat, fényszóróosztagokat és más műszaki osztályokat állít föl.

A katonai orvosi és katona-állatorvosi szolgálatot csekély számu személyzet látja el, de nagy számban van tartalékos tisztek egészségügyi szolgálatra és tartalékos lóorvosok.

Megemlítendő még a királyi csendőrség (Marechaussée), a katonai rendőrség és a katonai számvevőség.

Végül megjegyzem még, hogy az állandó erődítmények „Holland erődítmény“-ben egyesítették, mely ez idő szerint van Tuinen táborok parancsnoksága alatt áll.

A kitűzött célt tekintve, ezt az áttekintést csak röviden állíthattam össze, de arra mindenestre alkalmas, hogy Magyarország általános fogalmat szerezzen hadügyi berendezkedésünk felől.

Magyarországi barátaink és azok a hollandusok, akik ott élnek — e rövid vázlatból meggyőződést meríthetnek, hogy a hollandi hadsereg nagyon használható harci instrumentum, amely szükség esetén minden pillanatban kész szeretett hazáját megvédelmezni!

Hollandia.

Levél Vreede Jan hollandi kir. alkonzul urhoz

Nagyságos Uram!

Egy alkalommal kegyes volt nekem megmutatni egy izig-vérig magyar s Hollandiát rég megismert és lelkévé vált jeles magyar költő versét, mit félig már le is fordított Nagyságos Uram akkor hollandus nyelvre. Az eredeti vers nagyon szép volt. A fordításból én csak annyit értettem meg, hogy a jambusok fölfelé mennek s hogy a rimek jobbak, mint a mieink.

Végtelen jól esett, hogy Nagyságos Uram, nem beszél bár a mi szavunk szerint, — de ért és tud. A lelkünket már megfogta.

Azóta nem is sokat találkoztunk. S ha találkoztunk is, más dolgunk volt, mint a poézis.

Kedves jó Uram! Sok mindent tolmácsolhattak magyar urak és nem urak Hollandiáról prózában és versben, kérésben és hálaadásban Nagyságos Uram előtt, — de, és ezért írom e levelemet, oly őszintén senki sem szólt még Hollandiáról, mint az ide eredetiben mellékelt vers írója. Író ember nem mert volna így írni, szónok ember nem találta volna így a szót, palérozott poéta pedig szonettbe fojtaná mindazt, amit se látott, se érzett, csak akart.

A szegény csonkamagyarországi tehetséges tanulók kiállításának legcsendesebb zsűrijében, az írói tehetségek dolgozatainak átnézése közt kapta meg mindnyájunk figyelmét az eredetiben idetett vers. Írócskája Belák Erzsébet, soproni, 14 esztendő leányka. Polgári iskolás.

Kérem, Nagyságos Uram, közöljék ne-

csak a Magyar Holland Szemlében, hanem fordítsák le hollandi szép nyelvükre is. Ez a gyerek látott odakint. Lát itthon. Ez a gyerek nem télikabátot hozott csak Hollandiából, hanem lelket is. A verset a tehetségesek matinéján szavalta valaki s lelken fakadt tetszést váltott ki. Aki szavalta, nem tudta, ki versét szavalja, akiét szavalták, a vers írója, akkor biztosan aludt és Hollandiáról álmodott.

Én se ismerem kicsi Belák Erzsikémet, de álmodok neki nevet és jövődőt, mert igaz és hiv.

Gyerekes irását, komoly jegyzetét visszavárólag teszem levelem mellé, felelősség és cédula ellenében vettem ki a Magyar Tehetségvédő Bizottság irattárából.

Nagyságos Uramnak készségecs hiva

Móra István.

Vreede Jan hollandi kir. alkonzul úr alábbi levéllel válaszolt:

1926 február 22.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Ur!

Tisztelettel közlöm Önnel, hogy Belák Erzsébet nekem átadott versét Körösi Henrik Ó Méltóságához pár napja elküldöttem és azt már bizonyára meg is kapta.

Rendkívül nagyrabecsülöm hogy Ön helyesen ismerte föl, mily nagy örömmre szolgál a magyar nép lelkével való foglalkozás és mennyire szívemen viselem, hogy a magyar nép igazi lelkét honfitársaimmal is megismertessem.

A magyar—holland gyermekakció nagy jelentőségét nem csupán az arra szoruló anyagi megsegítésében, a gyermekek testi egészségének és lelki erejének följavításában látom, hanem főleg és tulajdonképpen a két távoleső ország egymástól idegen népének, a legfogékonyabb gyermeki lélek útján való jótékony kölcsönhatásában, melynek egyik szép gyümölcse Belák Erzsébet verse is.

E vers tanúbizonysága egyuttal a magyar nép ama öserejű művészi képességeinek és tehetségének is, amely Hollandia lakossága előtt már szintén nem ismeretlen tulajdonsága a magyar népnek.

Ezért vállaltam oly szívesen az Ön által rám bízott megtisztelő feladatot, hogy a verset holland nyelvre átültessem és a legnagyobb örömmel fogok mindent elkövetni, hogy azt Hollandiában minél szélesebb körökben ismerítetté tegyem.

Fogadja őszinte nagyrabecsülésem nyilvánítását, mellyel maradó

kész hiva

Vreede Jan.

Nederland.

Door Elisabeth Belák. *)

Nu ons mooi vaderland tot wanhoop werd gedreven,
Valt moeilijk het geloof, dat er een land gebleven,
Waar ied're woning is der vreugde eene stede:
Gezegend Nederland, gezegend land van vrede.

Bang vraagt een ieder zich of zijn bezit hier veilig,
Daar gindsch is „eigendom“ voor vreemde handen heilig.
Elk geldstuk wordt verdiend met vlijt en goede zede:
Gezegend Nederland, gezegend land van vrede.

Zoo menig lijdt hier nood, ach zijn er weezen vele!
Géén echter deert hun lot, geen die hen zou bedeelen,
Daár denkt men ook aan't leed door anderen geleden:
Gezegend Nederland, gezegend land van vrede!

Hier streeft zoo menig mensch, streeft tot de hoogste bergen
Daár wordt gewerkt en veel en zonder véel te vergen
„Tot heil van't vaderland“ daaraan doet ieder mede:
Gezegend Nederland, gezegend land van vrede.

Dat onze nood zoo groot, werd nauwelijks vernomen
En reeds is't verre volk bereid ter hulp te komen
Aan ons verbrokkeld land, waar zoóveel wordt geleden:
Gezegend Nederland, gezegend land van vrede.

Hoe treurig klonk de maar', dat zooveel arme weezen
Verkleumend in de kou, den fellen winter vreezen
Dat dreef het Hollandsch hart als Moeder op te treden:
Gezegend Nederland, gezegend land van vrede.

Dra kindren zonder tal naar Holland henen togen
En vinden lansen en d'afscheidstranen drogen,
Daar allen toch zoo lief en vriendelijk tot hen deden:
Gezegend Nederland, gezegend land van vrede.

Frisch rood werd't bleek gezicht van al die arme kleinen
En keeren zij dan terug, naar huis in lange treinen,
Deelt nieuwe levensvreugd aan elk gelaat zich mede:
Gezegend Nederland, gezegend land van vrede.

Daár wordt met vroom gebed het daaglijksch werk begonnen.
Dat zegenbrengend zij, wat werkend wordt gewonnen
En ziet hoe God de Heer verhoort de vrome bede:
Hij zegent Nederland, te zijn een land van vrede!

Uit het Hongaarsch vertaald door J. Vreede.

*) Een veertienjarig Hongaarsch meisje, welk dit gedicht tijdens haar verblijf in Nederland als een der vele Hongaarsche kinderen, die daar verpleegd werden, schreef.

Hollandia. *) *Írta: Belák Erzsébet*

*Most, hogy szép hazánkat szertedarabolták,
Alig-alig hisszük, hogy van még egy ország,
Ahol minden hajlék az öröm tanyája,
Hollandia áldott. Békesség hazája.*

*Itt olyan sok ember ölni tud a pénzért.
Ott nem bántja senki soha a más pénzét.
Ott minden pénzdarab szorgos munka ára,
Hollandia áldott. Békesség hazája.*

*Itt annyi a szegény, itt annyi az árva,
Nincs, aki gondozza, nincs, aki ruházza.
Ott mindenki gondol a mások bajára,
Hollandia áldott. Békesség hazája.*

*Itt olyan sok ember nagyratör az égig,
Ott sokat dolgoznak, kevéssel beérik.
Ott egyre gondolnak a haza javára.
Hollandia áldott. Békesség hazája.*

*És hogy mi szenvedünk, hamar meghallották,
Ránk is gondolt a kis távol, boldog ország,
Erre a megcsönkült, szenvedő hazára:
Hollandia áldott. Békesség hazája.*

*Azt is meghallották, hogy annyi az árva,
Annyi gyerek szorul melegebb ruhára,
S hívták szeretettel. Ott talál anyára:
Hollandia áldott. Békesség hazája.*

*És ment a sok vonat gyermekekkel telve.
Enyhet talált ott a búcsúzás keserve.
Hisz oly jóságosan nevettek ott rája:
Hollandia áldott. Békesség hazája.*

*Sok sápadt gyermekarc pirult ki már ottan,
És mikor megjöttek hosszú vonatokban,
A sok kis gyereknek nevetett a szája:
Hollandia áldott. Békesség hazája.*

*És ott a napokat imádsággal kezdik.
Aldást esdenek le a munkára estig.
S látszik, hogy e népet az Úr Isten áldja:
Hollandia áldott. Békesség hazája.*

* Hollandiai tartózkodásom ideje alatt megragadta lelkemet az ottani lakók mély vallásossága és nagy szorgalma. Ennek tulajdonítottam az ottani jólétet is. Hazaérve is hálával gondoltam Hollandiára és népét a magyar néppel összehasonlítva, irtam e költeményt.

A vasut a nemzetek barátságának szolgálatában.

Irta: Vreede Jan, holland királyi alkonzul. *)

A gőzvasut centennáriuma a világ összes nemzeteinek közös ünnepe, nemcsak azért, mert keletkezése fordulópontot jelent a kulturális és közgazdasági életben, hanem azért is, mert az egymástól távollevő nemzeteket anyagilag és lelkileg közel hozta egymáshoz. Ez tette lehetővé, hogy az emberiség nagy ideáljának, a testvéri kapcsolatok bensőbbé tételének utja kiépíthető legyen.

Az a hatalmas vasuti hálózat, mely ma keresztül-kasul szeli az egész világot, megteremtette az országok és népek érintkezését. Ezzel azonban még nem töltötte be hivatását, mert bár a távolságoknak kiküszöbölése révén átalakította a világ régi képét és ugy közgazdasági, mint közművelődési tekintetben az egymásra utalt népeket egyesítette és lehetővé tette a közös célok megvalósítását, épp ily magasabbrendű feladatot kell még betöltenie, hogy tényezőjévé válván a nagy néphullámozásnak, egészen közel hozza egymáshoz az embereket, kölcsönösen megismertesse az egymás iránt érdeklődő népek törekvéseinek lényegét, szóval leghivatottabb hordozója legyen a civilizációnak.

Kiváló örömmre szolgált, hogy a mult alkalommal a Magyar-Holland Szemlében olvashattam báró Krayenhof urnak, a hollandi vasutak igazgatójának érdekes közleményét, mely a hollandi vasutak hatalmas fejlődéséről számolt be. Hollandiában oly sűrű már a vasuti hálózat, hogy a vonatok a vasuti állomásokon tíz percenként követik egymást. Ez annyira áthidalja a távolságokat, hogy egy ország szinte egy várossá, egy lakóhellyé válik és az egymással való könnyű és gyors érintkezés egy ország keretén belül megteremti azt a kapcsolatot, melyre előbb a népek érintkezésével összefüggésben utaltam.

A hollandi társadalmi és közgazdasági élet korifeusai rendkívüli munkát és energiát fordítanak arra, hogy a vasutnak mindenképpen lehetővé tegyék hivatásának minden irányban való tökéletes betöltését. Így régen fennáll Hollandiában a „Nederlandsche Reisvereeniging“ nevű hatalmas utazási egyesület, mely több százezer, a nemzet minden rétegét képviselő tagjával a legszebb és legnemesebb kulturájú működést fejti ki. Állandóan rendez utazásokat tagjai részére a világ minden tájára, hogy Hollandia népessége megismerhesse más

népek berendezkedését és kulturáját. Ily irányu működése megteremti azt, hogy Hollandia közművelődési nivója évről-évre emelkedik és az egyének olyan kulturális látkört szereznek maguknak, mely kihatással van a nemzet életére, melynek keretében élük le életüket. Ez az utazási egyesület rendezte meg a Magyar-Holland Társaság segítségével azt a magyarországi utazást is, mely mult évben eseménye volt Budapestnek, mikor 300 hollandi vendég, akik a legkülönbözőbb társadalmi réteget képviselték, tisztelte meg látogatásával hazánkat. Ez a látogatás a két nemzet kulturális ünnepe volt, eredménye pedig abban mutatkozott, hogy a hollandi utazók lelkes híveivé és állandó propagálóivá szegődtek az alig ismert és részben félreismert Magyarországnak.

Igy kell dolgozni Magyarországon is. Arra kell törekedni, hogy a vasut által nyújtott nagy lehetőségeket kihasználjuk és minél intenzívebben teremtsük meg az összekötő kapcsolatokat a többi országokkal is.

Hollandia rokonszenve értékes Magyarország számára, amit bizonyít az a tény is, hogy az Észak-Délhollandi Vasuttársaság (Noord-Zuidhollandsche Tramway Maatschappij) 1923—24. évben, egy nemzetközi pályázat alapján a vasuti kocsikat Magyarországon rendelte meg:

Száz évvel ezelőtt, a postakocsik korában senki sem álmodott arról, hogy országok, melyek között 1000 kilométernyi távolság fekszik, egymással a legbensőbb kapcsolatot létesítsék. Am ma, amikor a postakocsikat száz kilométeres sebességgel robogó expresszvonatok váltották fel, a vasuti technika fejlődése a legfantasztikusabb lehetőségeknek nyit utat. Boldog örömmel kell tehát minden alkalmat megragadni, hogy a 100 éves gőzvasut segítségével országokat és világokat megismerjük és mindenhol barátokat szerezzünk magunknak.

A vasuti intézménynek, mely ez évben ünnepli keletkezésének 100 éves fordulóját, méltányos kedvezésekkel és az anyagi lehetőségek megteremtésével kell törekedni arra, hogy egyik legnagyobb és legnemesebb hivatását, a népeknek és országoknak egymáshoz való barátságos közeledését megvalósítsa.

Maguk az utazási irodák igazi hivatásukat, a tömeges utazások megvalósítását csak úgy teljesíthetik, ha a vasuti intézmények méltányos tarifapolitikával megadják mindazt a lehetőséget, ami alapfeltétele az eredményes működésnek.

Magyarország mai elszigetelt helyzetében különösen nagyfontosságú tény volna, ha az idegenforgalom föllendítésével és a külfölddel való bensőbb kapcsolattal minél szélesebb körben szerezne magának és polgárainak jó barátokat,

* Vreede Jan, a Magyar-Hollandi Bank Rt. konzernjének vezérigazgatója. A bank konzernjéhez tartozik az „Európa“ Nemzetközi Utazási Iroda is.

A kerékpáros Hollandia.

A magyar követség közelében, a Parkstraaton külön palotája van a *Németalföldi Turista és Kerékpár Szövetségnek*; 68.000 tagja tizenegy kerületben helyi csoportokra oszlik. De az A. N. W. B. mellett még másik három szervezete is van a kerékpár- és autótulajdonosoknak: a legelőkelőbb a *Királyi Autó Club*, a motorkerékpárosok külön egyesülete a K. N. M. V., a teherautótulajdonosoké pedig a B. B. M.

Mr. A. Meyjes, az A. N. W. B. főtitkára nagy készséggel bocsátja rendelkezésünkre az adatokat.

A múlt évben *kerékpáradót vetettek ki*, mindegyik után évenként 3 forintot (kb. 90.000 koronát). Az eddig befolyt adóból — *öt és fél-millió forint*, mintegy 150 milliárd korona, — meg lehet állapítani a kerékpárok hozzávetőleges számát, ami *1,800.000 darabot* jelent. Ehhez hozzá kell számítani mintegy 60—80.000 darabot, amit nem használtak rendszeresen s így nem is fizettek utána, vagy amelyeknek elengedték az adóját. *Hollandia minden harmadik-negyedik lakosára jut hát egy kerékpár*; amin nincs semmi csodálni való, mert ha reggel 8-kor, vagy délben 12-kor kiállunk akármelyik forgalmasabb utcakereszteződéshez, százain a bicikliknek sietnek az emberek: a gyerekek és tanárok az iskolákba, a hivatalnokok és a szolgák a minisztériumokba, a munkások és a mérnökök a gyárakba, a gépirókisasszonyok és a főnökök az üzletekbe és a bankokba; mintha kerékpározászlóaljak vonulnának végig Hága szűk utcáin. A kereszteződéseknel mindenütt fehérkeztüös közlekedési-rendőr, aki folyton dirigálja és szabályozza az „átkelést”. És csend van, nincs lárma és kiabálás; ha a rendőr megálljt int, nincs senki, aki át akarna mégis surranni a tulsó oldalra.

A kerékpárok száma, bár mindig elég nagy volt Hollandiában, mégis csak a háboru után szökött föl ilyen nagyra, 1904-ben még csak 227.222 volt forgalomban, tíz év múlva, 1915-ben 788.923, míg 1924-ben már 1,766.677.

A motorkerékpárok száma tíz év alatt megötszörözött. 1910-ben 3254 után fizettek még csak adót (egyszemélyes után 6, többszemélyes után 8 forintot évenként), 1915-ben 7860 után s 1923-ban már 36.648 volt bejeleneve.

Az autók száma ugyanigy növekedett.

1910-ben	1973
1915-ben	4657
1920-ban	10963
1923-ban	23143

volt forgalomban. Az autóadó kivetése a vásárlási ár alapján történik; 2000 forintig 100 forintonként két forint az évi adó, 2000—4000 forint

között 40 forint alapadó + 100 forintonként 2.25 forint és progresszíven így tovább.

De itt nem hiába fizetik az adókat, mert Svájc után ennek a kis országnak van a *legnagyobb uthálózata*.

Magnus János.

Rembrandt városa.

Ha délről közeledünk Amsterdam felé, utak, rétek és kerítések nyujtanak mindennapi látványt. A futóhomok később elmosza a konturokat. Szakadozott szélrohamok támadnak a város felől, gödröket ásnak a homokba és felvetik a kagylókat a föld színére. És azután a fekete víz mögött, mint sziklák emelkednek ki a házak homlokzatai, egy sik Helgolandot látunk. A házak széles, nyitott vonalai egész városnegyedeket öveznek körül, szögben állanak egymással szemben, mint tömör és óriási kőtömegek, melyeket keresztben álló hegyszorosokból emeltek ki, hogy letegyék a töretlen sikra. Ez Amsterdam déli része. Új világ. A háztömegeket nem tapogatózó építészek vetették oda, hanem kísérletező építőművészek, akik egy fél várost tudatosan akartak zárt vonalakba foglalni és tervüket alaposan megkomponálták, úgy, hogy a járdaköveket is beillesztették e stílusba és a várost a csatornák egyszerű szalagjaival keretezték be.

Első pillantásra még talán az építész elévelyedésére gondolhatunk, amellyel építészeti kulturánk szegénységét igyekszik háztömegek alá rejtteni. Figyelmes vizsgálódással azonban láthatjuk, hogy itt vérségi ösztönök nyilvánulnak meg. Egy megállapodott, tengerjáró népnek az építészetbe átültetett hagyományai. A házak homlokzatai hatalmas hajótestekre emlékeztetnek. Az utcatorlatok széles kiszögeléseinél a vizállás magasságáig hullámvonalakban állanak a házak téglái, a lapos tetőkre, tömör, toronyszerű kéményeket helyeztek, az erkélyek ékszerűen hegyeződnek ki, mint a horgony csőrei. És a rádióantennák huzalai vitorlaszárnyaknak látszanak. Minden téglából épült, ez egyetlen építési anyaga Hollandiának, mely más terméskővel nem rendelkezik. Az a körülmény, hogy bizonyos anyagokra kellett szorítkozniok, stílust, tárgyla-gosságot és szerves ornamentikát teremtett.

E házak belsejét gyakran meglehetősen takarékosan osztották be. Az építész kénytelen volt itt-ott, az olcsó lakások kedvéért bizonyos áldozatokat hozni. Am ebben is kifejezője Dél-Amsterdam a mai időnek. Toldásai ezek egy nagy kollektivitásnak, melyek azonban most is kisebb testületek közös anyagi erőfeszítéseiből tevődtek össze, mert nagyrészen szövetségi, hitközségi és gazdasági egyesületek

voltak azok, melyek e városnegyed felépítését lehetővé tették.

*

Evezős regatta az Amstelen. Mint tengeri szörnyetegek sima fényes háta ragyognak a partokon az evezősegyletek klubházai. Karcu csónakok legyezőalakban sorakoznak, mint tornatermek rúdjai. Mindkét parton fehér luxusyachtok horgonyoznak. Büszke motorcsónakok, klubszékekkel és selyempárnákkal felszerelve, szelik diadalmasan a csillámló vizet. Odavontatott uszályhajókon hemzseg a nép. Az árbócokat zászlócskák és girlandok díszítik és könnyű, vidám, tarka lebegéssel egész a városig érnek, ahol két „nyolcas“ küzd az elsőbbségért. Az evezősök az izmukat a végsőkig megfeszítve, fegyelmezett erővel repülnek. A küzdőket mahagónifényű motorcsónakon tekintélyes távolságban követik a döntőbírók tagjai, majd a rendőrségi csónak halad utánuk. A parti utcákon embertömegek feketéllenek. Gyaloglók, automobilonok, giccek és kerékpárok. A tömeg taktusban halad a csónakokkal, egyre viharosabb lesz, vad kiáltásokkal biztatja a küzdőket és a célnál, ahol kiáltósaiba a hajók és a csónakok hurrá-kiáltásai vegyülnek, viharos tengerré dagad. A rettenetes hangorkánt csak a tömeg fölött vonuló repülőgépek zaja mulja felül.

Este az utcákon és a kávéházakban a „De Cetem“ rikkancsai ordítanak; ez a lap közli egész Hollandia legújabb sporthireit. A lap minden betűje csak úgy árasztja a sportot. Minden szivarosboltban fekete táblákon hirdetik a versenyek eredményeit. Ez becsületkérdés.

*

Amsterdam városa 650 éves fennállásának ünnepe alkalmából egy művészi kiállítást rendezett és e kiállításon képekben, lakásberendezésekben, iparművészeti és háztartási tárgyakban, grafikus ábrázolásokban, térképekben és reliefekben nyilvánul meg régi gazdag kulturájának sokoldalúsága és nagyszerű képnyerhetünk arról, hogy a 650 éves Amsterdam még ma is itt él a jelenben. A szépen berendezett konyhák csillogó ércfénye nem privilégiuma a múzeumnak. Megtaláljuk azt régi urházak és patricius családok háztartásaiban is, melyeknek gazdái megszerezhetik maguknak azt a gyönyörűséget, hogy a régi századok esodás tárgyai között tölthessék el életüket. Még most is láthatunk merev hollandusokat és hollandi nőket ablakaik mögött, ahol okos szemekkel, virágok között tekintenek le az utcára, épp úgy, mint őseik, akik figyelmesen vizsgálni látszanak, vajjon észreveszik-e lényük fontosságát.

Talán csak akkor lehet e kiállítást teljesen megérteni és méltányolni, ha hosszú időt töltöttünk Hollandiában és tudjuk, mit jelen-

tenek a művészettörténet kevésbé ismert mesterei is. Ez csak akkor válna nyilvánvalóvá előttünk, ha a régi szokásokat és a klimát részleteiben megismerhetjük. Itt van például a szorgalmas Beerstraaten (1622–1666), aki jámbor házakat és városi látképeket festett és magát csak azáltal tüntette ki, hogy értett hozzá, miként kell a nedves téli napok havától befedett ágakat a bársonyosan szürke milióban elhelyezni, és képeit megtöltötte azzal a levegővel, amely fűszerek és gyarmataruk illatától árad. Látunk itt kis mestereket, akik képeiket mintha nem is festették volna, hanem finom érezetű fából állították volna össze és akik ezáltal az ó-város dohos atmoszférájának tökéletes kifejezői voltak. Egy másik sarokban a céhmesterek fényképszerű portréi között láthatjuk Dirk Sandvoortot, a hollandi Leonardot, aki sötét képein mindig egy nő ugyanazon ijesztően kifinomult, beteges arcát festette, még akkor is, ha férfi vagy fiú volt a modellje.

Ha azonban a nagytermek ezer és ezer látnivalóját megtekintettük és megteltünk a szürke tárgyilagosság érzésével, felmegyünk a lépcsőn és egy elhagyott sötét terembe érünk, ahol kitárul előttünk Rembrandt „Claudius Civilis“-e és akkor tudjuk meg, hogy minden más talán mulandóság volt, megkövesedett formák jelképe. Ha Rembrandtot szemléljük, mintha elhagytuk volna a múzeumot és ott állnánk ismét az életben, abban az életben, melynek legmagasabb értelmét Rembrandt egy arcban egyesítette, egy kéz vonalaiban, egy szem pillantásában, egy ránc hajlásában. A kép egy éjjeli lakomát ábrázol, amikor „Claudius Civilis“ a batávokhoz fordul és a rómaiak elleni harcában hűségüket követel tőlük. Az ábrázolt tárgynak semmi köze a valósághoz. A kardok, amelyek keresztben fekszenek az asztalon, véletlen szimbólumok. De a férfiak szeméből és tartásában az a lelki koncentráció nyilvánul meg, mely minden esküt valami ijesztővé és érzékfölkeltővé varázsol. Ez az őserő mélységének feszültsége, mely az egész világ központjából látszik jönni.

Ez a kép mindig modern lesz, mert tartalmának olyan ereje van, mely mindaddig megnyilvánul, míg olyan emberek élnek, akik akarataikat egyesíteni és egy cél felé irányítani tudják. Ez nem a batávok esküje, hanem maga a fogadalom. A képen ábrázolt férfiak épp úgy lehetnének a jelenkor nagyiparosai, akik nem kardokkal esküdnek össze az emberek ellen, hanem mérges gázok mintáit hordják magukkal. Igazgatói lehetnének egy világon uralkodó trösztnek, akik megállapítják a gabonaárak emelését és milliók végzetét készítik elő.

Felelős kiadó: VIDOR MARCEL.

Nyomatott Légrády nyomda- és könyvkiadó R.-t., Budapest, Vilmos császár-ut 78. A nyomdáért felelős: KERTÉSZ ÁRPÁD.